

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ БЮДЖЕТНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У статті досліджено поняття бюджетної відповідальності, подано її порівняльну характеристику з фінансово-правовою відповідальністю, визначено місце бюджетного права в системі фінансового права, а також проаналізовано правову природу заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Ключові слова: бюджетна відповідальність, фінансово-правова відповідальність, юридична відповідальність, бюджетне право, галузь права, бюджетні кошти, бюджетне правопорушення, заходи впливу.

Розвиток правової держави вимагає переосмислення сутності та призначення багатьох фінансово-правових явищ і категорій. Ефективне фінансове забезпечення діяльності держави в усіх сферах суспільного життя є важливою складовою її суверенітету. Центральне місце в системі фінансового забезпечення посідає бюджет. Однією з найбільш важливих гарантій реалізації належного бюджетного фінансування, дотримання прав і свобод людини і громадянина в бюджетній сфері має бути юридична відповідальність. З її допомогою можна вирішувати завдання регламентації відносин у сфері доходів та/або видатків, забезпечення стабільності в бюджетній сфері.

Мета статті – дослідити особливості формування нового фінансово-правового інституту бюджетної відповідальності.

У сучасній юридичній літературі фінансово-правову відповідальність, особливості бюджетно-правових санкцій досліджували такі вітчизняні вчені, як: Л. К. Воронова, А. Й. Іванський, М. П. Кучерявенко, Т. А. Латковська, А. О. Монаєнко, О. П. Орлюк, Н. Ю. Пришва, Л. А. Савченко, О. В. Солдатенко, В. Д. Чернадчук, Н. Я. Якимчук та ін.

Для визначення місця бюджетної відповідальності в системі юридичної відповідальності слід звернутися до аналізу позицій учених-юристів щодо відносин бюджетної та фінансово-правової галузей. Так, більшість з них розглядають фінансове право як самостійну галузь права, а бюджетне право – як його правовий інститут або розділ. Академік НАПрН України, професор Л. К. Воронова зазначає, що фінансове право складається з великої кількості фінансово-правових норм. Разом вони становлять цілісну систему, в якій фінансово-правові норми в певній послідовності й взаємозв'язку групуються в різні правові інститути, що регулюють однорідні фінансові відносини в галузі бюджету, позабюджетних цільових фондів, державно-

го кредиту, державних доходів тощо. Кожний вид фінансових відносин є відносно самостійним у фінансовій системі й регулюється в зв'язку із цим такою самою відносно незалежною групою фінансово-правових норм, які в сукупності створюють інститути фінансового права. Особлива частина фінансового права поділяється на розділи або підрозділи, які складаються з фінансово-правових інститутів і субінститутів, у яких згруповані норми, що регулюють відносини в таких галузях: державного і місцевих бюджетів; державних і муніципальних позабюджетних цільових фондів; державних і муніципальних доходів; державного і муніципального кредиту; державного і муніципального боргу; обов'язкового страхування; державних і муніципальних видатків; валютного контролю; грошової емісії та грошового обігу. Розділи, підрозділи, інститути й субінститути фінансового права мають відповідну назву та обґрунтування. Наприклад, розділ державних і муніципальних доходів об'єднує фінансово-правові норми, які регулюють порядок справляння обов'язкових платежів: податкових (оподаткування юридичних і фізичних осіб), загальнодержавних і місцевих; неподаткових платежів тощо [1, с. 47].

Академік НАПрН України, професор М. П. Кучерявенко зазначає, що в системі фінансового права існують частини, підгалузі, інститути. Норми фінансового права, залежать від особливостей регульованих ними відносин, утворюють окремі структурні підрозділи. У системі галузі фінансового права існує кілька підсистем, інститутів, які можна виокремити в розділи. Норми загальної частини фінансового права конкретизовано в Особливій частині, яка складається з декількох розділів, підгалузей, що включають відповідні інститути. Регулюючи більш вузькі й однорідні за змістом фінансово-правові інститути, вони утворюють певні підгалузі й розділи. Особливу частину становлять фінансово-правові норми, що регулюють відносини у сфері бюджетної системи;

державних доходів і видатків; обов'язкового державного страхування; кредитування; публічного регулювання банківської діяльності; валютного регулювання [3, с. 34].

На думку професора В. Д. Чернадчука, групування фінансово-правових норм має дві сторони – зовнішню й внутрішню. Зовнішня сторона вказує на місце фінансового права в системі права України. Внутрішня сторона систематизації фінансово-правових норм має на увазі їх групування відповідно до внутрішнього змісту й ієрархії: загальногалузеві норми, норми підгалузі, норми окремих фінансово-правових інститутів. Норми Загальної частини фінансового права конкретизуються у фінансово-правових нормах Особливої частини. Загальна й Особлива частини фінансового права перебувають у нерозривному зв'язку, оскільки у своїй основі вони є відображенням цілого і його елементів. Положення Загальної частини застосовують до всіх розділів Особливої частини. Особлива частина містить розділи, підгалузі, які складаються з відповідних фінансово-правових інститутів. Кожний із цих підрозділів (підгалузей) являє собою сукупність фінансово-правових норм, що регулюють групу однорідних фінансових відносин. Фінансово-правовий інститут об'єднує правові норми, що регулюють більш вузьку й близьку за змістом групу фінансових відносин, ніж розділ чи підгалузь, до яких за ознакою однорідності регульованих відносин входять декілька фінансово-правових інститутів [2, с. 31–32].

У системі юридичної відповідальності традиційно виділяють адміністративну, кримінальну, цивільно-правову, дисциплінарну та матеріальну відповідальність. Цивільно-правова відповідальність за правопорушення в бюджетній сфері застосовуватися не може, оскільки правопорушення мають публічний, а не приватноправовий характер. Дисциплінарна відповідальність виникає за порушення трудової дисципліни, а матеріальна – у разі спричинення працівником збитку підприємству, тому бюджетні правовідносини безпосередньо не охороняються дисциплінарною та матеріальною відповідальністю. За порушення бюджетного законодавства може виникати й кримінальна відповідальність, якщо правопорушення містить ознаки складу злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України. Заходами адміністративної відповідальності охороняються не лише норми адміністративного права, а й, зокрема, фінансового та інших галузей права. У певних випадках за правопорушення в бюджетній сфері передбачено Кодексом України про адміністративні правопорушення адміністративну відповідальність. Так, відповідно до абз. 2 ст. 164-12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (із змінами та доповненнями) від 07.12.1984 р. № 8073-Х, взяття зобов'язань без відповідних бюджетних асиг-

нувань або з перевищенням повноважень, встановлених Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України на відповідний рік; включення до складу спеціального фонду бюджету надходжень з джерел, не віднесених до таких Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України на відповідний рік; зарахування доходів бюджету на будь-які рахунки, крім єдиного казначейського рахунку (за винятком коштів, що отримуються установами України, які функціонують за кордоном), а також акумулювання їх на рахунках органів, що контролюють справляння надходжень бюджету; зарахування доходів бюджету до іншого, ніж визначено Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України на відповідний рік, бюджету, в тому числі внаслідок здійснення поділу податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів між бюджетами з порушенням визначених розмірів; здійснення державних (місцевих) запозичень, надання державних (місцевих) гарантій з порушенням вимог Бюджетного кодексу України; прийняття рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного (місцевого) боргу чи граничних обсягів надання державних (місцевих) гарантій; розміщення тимчасово вільних коштів бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу України; створення позабюджетних фондів, порушення вимог Бюджетного кодексу України щодо відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів; надання кредитів з бюджету чи повернення кредитів до бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу України та/або встановлених умов кредитування бюджету; здійснення бюджетними установами запозичень у будь-якій формі або надання бюджетними установами юридичним чи фізичним особам кредитів з бюджету всупереч Бюджетному кодексу України; порушення вимог Бюджетного кодексу України щодо виділення коштів з резервного фонду бюджету, – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України можна говорити, що бюджетне законодавство як галузь законодавства сформувалась. Але чи означає це тенденцію відокремлення бюджетних норм про відповідальність за порушення бюджетного законодавства в інститут самостійної галузі бюджетного права?

Якщо теоретично припустити відокремлення бюджетного права з галузі фінансового права в самостійну галузь права, то необхідно довести наявність у цієї правової галузі своєї власної функції й самостійного режиму правового регулювання. Проте, багато норм бюджетного права ґрунтується на нормах Загальної частини фінансового права, розвиває і доповнює їх. Одночасно нор-

ми Загальної частини фінансового права визначають напрями бюджетної діяльності, координують норми бюджетного права з іншими підгалузями та інститутами фінансового права. Відокремлення бюджетного права неминує спричинити дублювання в бюджетному законодавстві норм Загальної частини фінансового права. Але одна й та сама норма не може одночасно регулювати різні види суспільних відносин і мати різні методи правового регулювання. Тому один і той самий владний припис не може бути одночасно включений до різних галузей права. Особливість системи права полягає в тому, що галузі права, будучи взаємопов'язаними, не дублюють, а навпаки, мають виключати одну одну.

Варто зазначити, що критеріями самостійності галузі права є предмет, метод правового регулювання, джерела права, основні принципи, юридична відповідальність. Особливість бюджетно-правового регулювання полягає в тому, що в одних сферах бюджетної діяльності норми бюджетного права безпосередньо й у повному обсязі регулюють ці суспільні відносини, а в інших – тільки зумовлюють виникнення фінансових відносин.

Найважливішою складовою предмета бюджетного права виступають групи суспільних відносин, за допомогою яких регулюють порядок утворення доходів і здійснення видатків бюджетів усіх рівнів, бюджетний процес і контроль, а також відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Ці відносини домінують у системі бюджетного права, будучи його невід'ємним системоутворювальним елементом. Вони повністю належать до предмета бюджетного права.

Другу групу відносин, що належать до предмета бюджетного права, становлять відносини, які детально регулюються іншими підгалузями або інститутами фінансового права, створюючи об'єкти спільного правового регулювання. Такі суспільні відносини регулюються нормами бюджетного права і відповідного фінансово-правового інституту двома способами: або одночасно, узгоджено, або за принципом "ланцюгової реакції", коли норми бюджетного права є загальними, а норми відповідного фінансово-правового інституту є уточнювальними правовими нормами. Спільним критерієм цих двох видів бюджетних відносин слід вважати їх зовнішнє закріплення нормами права, включеними до системи бюджетного законодавства.

Предмет бюджетного права не є неперушною правовою конструкцією. Він залежить від волі держави, яка вирішує, чи створювати будь-які суспільні відносини у сфері бюджетної діяльності. Так, збільшення зростання правопорушень у бюджетній сфері зумовило включення законодавцем до Бюджетного кодексу України охоронних фінансово-правових норм, що встановлюють відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Якісну сторону бюджетної діяльності відображають методи бюджетного права, оскільки дають змогу оцінити характер внутрішньодержавних відносин. Під методом бюджетно-правового регулювання слід розуміти специфічний спосіб, за допомогою якого держава на основі певної сукупності юридичних норм забезпечує потрібну їй поведінку суб'єктів бюджетного права.

При регулюванні фінансових відносин один і той самий правовий прийом застосовують різні підгалузі та інститути фінансового права. Незважаючи на це, структура галузевого методу владних приписів є незмінною, а окремі правові прийоми можуть переходити від одного правового методу до іншого, не руйнуючи його структури. Специфіка методів бюджетного права полягає в сукупності особливостей методів фінансового права, а також у наявності спеціальних способів правового впливу на окремі сторони бюджетної діяльності. Названі характерні ознаки методів правового впливу в поєднанні з механізмом бюджетно-правового регулювання є основними елементами юридичного режиму правового регулювання бюджетних відносин, за допомогою яких бюджетне право може стати відносно самостійним правовим утворенням у системі фінансового права. Проте, бюджетне право використовує ті самі загальні методи правового впливу, що й фінансове право загалом. Ця обставина є аргументом на користь неможливості самостійності бюджетного права як окремої галузі права. Тому бюджетне право є не тільки підгалуззю фінансового права, а і його центральною ланкою.

Повертаючись до розгляду поняття бюджетної відповідальності, слід зазначити, що в чинному Бюджетному кодексі України не визначено поняття бюджетної відповідальності. Тут постає питання: чи є бюджетна відповідальність видом фінансово-правової чи ні? У загальному вигляді фінансово-правову відповідальність можна визначити як застосування державою у встановленому законодавством порядку до порушників фінансово-правових норм особливих заходів фінансово-правового примусу – фінансових санкцій, пов'язаних з обтяженнями майнового та карального характеру. Відповідно до ч. 2 ст. 111 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені.

Відповідно до п. 2 ст. 16 Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" від 19.02.1993 р. №15-93, до резидентів, нерезидентів, винних у порушенні правил валютного регулювання і валютного контролю, застосовуються такі міри відповідальності (фінансові санкції):

– за здійснення операцій з валютними цінностями, що передбачені п. 2 ст. 5 цього

Декрету, без одержання генеральної ліцензії Національного банку України – штраф у сумі, еквівалентній сумі (вартості) зазначених валютних цінностей, перерахованій у валюту України за обмінним курсом Національного банку України на день здійснення таких операцій, з виключенням банку із Республіканської книги реєстрації банків або без такого виключення;

- за здійснення операцій з валютними цінностями, що потребують одержання ліцензії Національного банку України згідно з п. 4 ст. 5 цього Декрету, без одержання індивідуальної ліцензії Національного банку України – штраф у сумі, еквівалентній сумі зазначених валютних цінностей, перерахованій у валюту України за обмінним курсом Національного банку України на день здійснення таких операцій тощо.

Бюджетну ж відповідальність можна визначити як застосування державою до суб'єкта бюджетного правопорушення заходів фінансово-правового примусу організаційного характеру, що виражається у встановленні негативних наслідків для порушника, які полягають у накладенні на нього додаткових обов'язків, передбачених санкцією порушеної бюджетно-правової норми, у точно визначеному для цього процесуальному порядку. І організаційний характер бюджетно-правових санкцій підтверджується ст. 117 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, про що йтиметься далі.

Загальною метою бюджетної відповідальності є забезпечення реалізації бюджетно-правових норм. Для досягнення цієї мети бюджетна відповідальність виконує превентивну та виховну функції. Бюджетна відповідальність за порушення бюджетного законодавства має декілька ознак. На нашу думку, бюджетна відповідальність не є одним з різновидів фінансово-правової відповідальності, тому що не володіє всіма найважливішими ознаками останньої. Насамперед, це виявляється в юридичній природі санкцій бюджетної відповідальності та наслідків їх застосування. Бюджетна відповідальність виникає за бюджетне правопорушення. Однак, єдиного визначення поняття бюджетного правопорушення в бюджетному законодавстві не здійснено. Проте, у ст. 116 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI подано поняття порушення бюджетного законодавства, яке визнається як порушення учасником бюджетного процесу встановлених цим Кодексом чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання.

Якщо розглядати бюджетну відповідальність як вид фінансово-правової, то в разі порушення бюджетного законодавства фінансово-правова відповідальність має призводити для суб'єктів бюджетного права до певних негативних наслідків саме майново-

го та карального характеру. Формально це зумовлено специфікою фінансово-правових санкцій, що мають майновий характер і, таким чином, впливають на економічні інтереси правопорушників. Слід зазначити, що бюджетно-правові санкції встановлені в Бюджетному кодексі України. Проте, з аналізу ст. 117 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI видно, що за порушення бюджетного законодавства до учасників бюджетного процесу можуть бути застосовані такі заходи впливу:

1) попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства;

2) зупинення операцій з бюджетними коштами;

3) призупинення бюджетних асигнувань. Призупинення бюджетних асигнувань передбачає припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) у порядку, встановленому Міністерством фінансів України;

4) зменшення бюджетних асигнувань. Зменшення бюджетних асигнувань передбачає позбавлення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк до завершення поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) та у разі необхідності з подальшим внесенням змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

5) повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету;

6) зупинення дії рішення про місцевий бюджет;

7) безспірне вилучення коштів з місцевих бюджетів. Безспірне вилучення коштів з місцевих бюджетів передбачає стягнення органами Державної казначейської служби України коштів з місцевих бюджетів до державного бюджету, в тому числі і за рахунок зменшення обсягу трансфертів (дотації вирівнювання) місцевим бюджетам на відповідну суму, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

8) інші заходи впливу, які можуть бути визначені законом про Державний бюджет України, застосовуються за порушення бюджетного законодавства згідно із таким законом.

Як бачимо, бюджетна відповідальність спричиняє для правопорушника певні негативні наслідки, але не майнового, а організаційного чи особистого характеру, хоча й впливає на економічні інтереси правопорушника. Крім того, деякі заходи впливу відповідно до вищезазначеної статті не мають карального характеру, що суперечить основним принципам фінансово-правової від-

повідальності. Але ж у сфері бюджетної діяльності держава має прагнути отримати відшкодування збитку, заподіяного їй бюджетним правопорушенням, і покарати правопорушника у грошовій формі. Проте, наприклад, призупинення бюджетних асигнувань; зупинення операцій з бюджетними коштами, зупинення дії рішення про місцевий бюджет можна віднести до заходів саме забезпечувального характеру, які можна охарактеризувати як заходи припинення. Повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету можна віднести до відновлювальних заходів. А такий захід впливу, як попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства, має превентивний характер щодо учасника бюджетного процесу, який здійснив порушення бюджетного законодавства. Тому, на нашу думку, заходи бюджетної відповідальності (ст. 117 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI) можуть зупиняти та/чи призупиняти, а також запобігати правопорушенням у бюджетній сфері, проте, вони не мають карально-го характеру для правопорушника. Крім того, заходи бюджетної відповідальності за їх юридичною природою можна зарахувати до превентивних, відновлювальних та/або заходів припинення фінансово-правового примусу, суть яких полягає в застосуванні конкретних процесуально-примусових заходів, які пов'язані певними правовими обмеженнями організаційного характеру.

Крім того, викликає занепокоєння п. 8 ст. 117 Бюджетного кодексу України, відповідно до якого за порушення бюджетного законодавства до учасників бюджетного процесу можуть застосовуватися інші заходи впливу, які можуть бути визначені законом про Державний бюджет України, – застосовуються за порушення бюджетного законодавства згідно із таким законом.

Справа в тому, що головною функцією й важливою особливістю кодифікації є зміна змісту правового регулювання, надання йому комплексного системного характеру. Важлива особливість кодифікації полягає в тому, що вона має забезпечити виконання в правовій системі двох завдань: упорядкувати законодавство і якісно його вдосконалити. Головною метою кодифікації є систематизованість законодавства, усунення прогалин, які порушують системність кодифікованого нормативно-правового акту. Основними ж принципами кодифікації є своєчасність її проведення, повнота, єдина спрямованість тощо. Виходячи із цього, п. 8 ст. 117 надає можливість законодавцю додатково передбачити в Законі України "Про Державний бюджет України на відповідний рік" із року в рік не тільки інші, але й різні заходи впливу за порушення бюджетного законодавства, що порушує принцип повноти кодифікації. Слід зазначити, що неповно-

та кодифікації не дасть змоги досягнути основної мети процесу кодифікації, оскільки законодавство є безсистемним. Якщо суб'єкти правовідносин будуть вимушені хоча б частину нормативних приписів шукати в інших нормативно-правових актах, то правовий вплив зберігає дезорганізований характер. Нормативно-правовий масив є безсистемним. У перспективі прийняття кодифікованих нормативно-правових актів має перейти в основну форму законотворчості.

Повертаючись до розгляду питань бюджетної відповідальності, слід зауважити, що вона вимагає визначення її місця серед інших видів юридичної відповідальності за порушення бюджетного законодавства. Законодавець, використовуючи термін "відповідальність за порушення бюджетного законодавства" в Бюджетному кодексі України, не дає йому належного визначення. Тому зміст цього поняття викликає в теорії права певні суперечки. На нашу думку, не слід зводити поняття відповідальності за порушення бюджетного законодавства тільки до бюджетної відповідальності, оскільки, залежно від ступеня суспільної небезпеки та підстав відповідальності за порушення бюджетного законодавства, за порушення бюджетного законодавства може виникати адміністративна, кримінальна відповідальність. Так, відповідно до ст. 121 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законом. Порушення бюджетного законодавства, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно із законами України його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь.

Відповідальність за порушення бюджетного законодавства може бути визначена як обов'язок особи, яка порушила бюджетне законодавство, зазнати позбавлення майнового або особистого характеру в результаті застосування до неї державою в особі органів публічної влади, що виконують бюджет, а також суду відповідних заходів державного примусу.

Відповідальність за порушення бюджетного законодавства є тим поняттям, в яке Верховна Рада України включила такі різновиди юридичної відповідальності, як цивільна, дисциплінарна, адміністративна або кримінальна. Вказані види юридичної відповідальності відрізняються один від одного юридичним характером і ступенем суспільної небезпеки.

Висновки. Бюджетна відповідальність як можливий різновид фінансово-правової відповідальності поки що перебуває на стадії становлення. Це пов'язано з уніфікацією бюджетного законодавства України – розробкою єдиної системи заходів бюджетної

відповідальності й бюджетно-процесуальних проваджень. Ефективність відповідальності безпосередньо залежить від добросовісної поведінки одержувачів і розпорядників бюджетних коштів та активності внутрішньовідомчого фінансового контролю з боку органів державної влади й місцевого самоврядування, а також належного правового регулювання бюджетної відповідальності. Специфіка бюджетної відповідальності та її відмінність від адміністративної й кримінальної за порушення бюджетного законодавства найяскравіше виявляються при розгляді особливостей бюджетного правопорушення та бюджетно-правових санкцій.

Список використаної літератури

1. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник / Л. К. Воронова. – Київ : Прецедент : Моя книга, 2006. – 448 с.
2. Нагребельний В. П. Фінансове право України. Загальна частина : навч. посіб. / В. П. Нагребельний, В. Д. Чернадчук, В. В. Сухонос ; за заг. ред. члена-кореспондента АПРН України В. П. Нагребельного. – Київ, 2003. – 237 с.
3. Фінансове право України : підручник / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький ; за ред. М. П. Кучерявенка. – Київ : Юрінком Інтер, 2004. – 320 с.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2014.

Мазурик Р. В. Особенности формирования нового финансово-правового института бюджетной ответственности

В статье исследуется понятие бюджетной ответственности, проводится ее сравнительная характеристика с финансово-правовой ответственностью, определяется место бюджетного права в системе финансового права, а также анализируется правовая природа мер влияния за нарушение бюджетного законодательства.

Ключевые слова: бюджетная ответственность, финансово-правовая ответственность, юридическая ответственность, бюджетное право, отрасль права, бюджетные средства, бюджетное правонарушение, меры влияния.

Mazurik R. Features of Formation of a New Financial and Legal Institution of the Fiscal Responsibility

The author conducts in the article the concept of budgetary responsibility, its comparative description with financially legal responsibility, determines the location of budget law in the financial law system, and also analyzes a legal nature of measures of influence for violation of budgetary legislation.

Budgetary responsibility leads for an offender negative consequences are certain, but not property, but organizational or personal character, though influences on economic interests of offender. In addition, some measures of influence in accordance with the above-mentioned article do not have punitive character, that conflict with basic principles of financially-legal responsibility. But in the field of budgetary activity the state must aim to get a damage to the person caused to her by budgetary offence and to punish an offender in a money form. However, for example, there is a halt of budgetary assignments; stop of operations with budgetary facilities, the stop of action of decision about a local budget can be attributed to the measures exactly of interim character, that can be described as measures of stopping. The return of budgetary facilities in a corresponding budget can be attributed to the remedial measures. And such measure of influence as warning of improper implementation of budgetary legislation with a requirement in relation to the removal of violation of budgetary legislation carries preventive character in relation to the participant of budgetary process, that did violation of budgetary legislation. Therefore, to our opinion, the measures of budgetary responsibility can stop but/whether to halt, and also warn offence in the field of budgetary, however they have punitive character for an offender. In addition, the measures of budgetary responsibility after their legal nature can be attributed to preventive, remedial and/or measures stopping of financially-legal compulsion, essence of that consists in application of the concrete judicially-forced measures that is bound by certain legal limitations of organizational character.

Key words: budgetary responsibility, financially legal responsibility, legal responsibility, budget law, field of law, budgetary facilities, budgetary offence, measures of influence.